

Otázka: Veřejné zakázky

Předmět: Veřejná správa

Přidal(a): Lucinka0305

Správní orgány na tomto úseku:

Ministerstvo pro místní rozvoj (MMR)

Ministerstvo bylo zřízeno s účinností od 1. listopadu 1996 a je ústředním orgánem státní správy ve věcech:

- **regionální politiky** - zabezpečuje činnosti spojené s Kohezní politikou EU v ČR (politika hospodářské, sociální a územní soudržnosti), která je zaměřena na snižování rozdílů mezi úrovní rozvoje různých regionů ČR a na sbližování ekonomické úrovně ČR s EU.
- **politiky bydlení, rozvoje domovního a bytového fondu, nájmu bytů a nebytových prostor**
 - princip a cíl bytové politiky státu spočívá zejména ve vytváření vhodného právního, institucionálního a fiskálního prostředí pro aktivity všech účastníků na trhu s byty
- stát by neměl překážet ekonomickému fungování trhu s byty; zároveň však musí činit podpůrné kroky zacílené na ty skupiny domácností, které se samy o své bydlení na trhu postarat nemohou
- zajišťuje fungování trhu s byty včetně odpovídající právní úpravy pro vlastnické, nájemní i družstevní bydlení včetně vymahatelnosti práva; součástí tohoto cíle je i odstranění cenových a právních deformací v segmentu nájemního bydlení, zvyšování finanční dostupnosti bydlení pro domácnosti, včetně sociálních dávek v oblasti bydlení kompenzujících celkové výdaje na bydlení domácností s nižšími příjmy, zvyšování nabídky bydlení, a to i prostřednictvím podpory nové výstavby bytů, zvyšování kvality bydlení, včetně podpory vlastníků při správě, údržbě, opravách a modernizaci, průběžný monitoring trhu s byty i monitoring účinnosti jednotlivých podpůrných nástrojů

- **územního plánování a stavebního řádu, včetně vyvlastnění**

investiční politiky – plní roli Národního koordinačního orgánu (NOK), který stanovuje jednotný rámec pro řízení a provádění pomoci poskytované ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti v ČR

veřejných zakázek

cestovního ruchu

- MMR je metodickým a koordinačním orgánem pro všechny subjekty působící v oblasti cestovního ruchu
- používá legislativní nástroje při vytváření podmínek pro rozvoj cestovního ruchu v ČR, a pomocí jasných pravidel se snaží dosáhnout lepší ochrany spotřebitele a stanovit pravidla pro provoz cestovních kanceláří a agentur
- MMR se významným způsobem zapojuje do aktivit mezinárodních organizací v oblasti cestovního ruchu a svoji činnost prezentuje na odborných konferencích a veletrzích cestovního ruchu
- prostřednictvím České centrály cestovního ruchu – CzechTourism – je ČR prezentována v zahraničí i na domácím trhu jako zajímavá turistická destinace
- MMR realizuje řadu projektů financovaných ze strukturálních fondů EU, které přispějí k rozvoji cestovního ruchu v ČR

pohřebnictví

Úřad na ochranu hospodářské soutěže (UOHS)

- Od roku 1991 dohlíží nad dodržováním pravidel korektní hospodářské soutěže český antimonopolní úřad. Jeho sídlem se nestalo hlavní město Praha, jako centrum klíčových orgánů státní správy, ale BRNO, což deklaruje nezávislost Úřadu v rozhodování.
- V letech 1992–1996 byl tento úřad nahrazen Ministerstvem pro hospodářskou soutěž. Změna byla odůvodněna probíhající ekonomickou transformací a především úlohou, kterou plnilo ministerstvo v privatizačním procesu (změna státního majetku na soukromý). Činnost Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže (ÚOHS) se přímo nebo

nepřímo dotýká každého občana ČR.

- Úřad vytváří **podmínky pro rozvoj hospodářské soutěže, dohlíží nad zadáváním veřejných zakázek** a vykonává spolu s Evropskou komisí kontrolu **ve vztahu k poskytování veřejných podpor**.
- ÚOHS je ústředním orgánem státní správy, který je zcela nezávislý ve své rozhodovací činnosti.
- V čele Úřadu je předseda, kterého jmenuje na návrh vlády prezident republiky. Funkční období předsedy je 6 let a nikdo nemůže být jmenován na více jak 2 funkční období. Předseda Úřadu nesmí být členem žádné politické strany nebo politického hnutí.

Právní úprava veřejných zakázek

- Tento úsek veřejné správy je upraven zákonem č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek. Předmětem zákona o veřejných zakázkách je: postup při zadávání veřejných zakázek; soutěž o návrh; dohled nad dodržováním tohoto zákona; podmínky vedení a funkce seznamu kvalifikovaných dodavatelů a systému certifikovaných dodavatelů.
- Veřejná zakázka = je nákup zboží, zadání práce, objednání díla nebo služby a to veřejným subjektem (orgánem veřejné moci), kterým je stát, samosprávný celek, organizace jimi založené, kteří hospodaří s penězi či veřejnými statky nebo hodnotami, které pochází z daní, poplatků nebo jiných zdrojů veřejného bohatství.
- veřejné zakázky jsou realizované na základě smlouvy mezi zadavatelem a jedním či více dodavateli (jedná se o úplatné poskytnutí dodávek či služeb nebo úplatné provedení stavebních prací)
- jednou ze stran uzavírající smlouvu je veřejný zadavatel
- veřejná zakázka musí být podle zákona realizována na základě písemné smlouvy

Důvodem k zadání veřejné zakázky je zajištění produktu nebo služby hrazených z rozpočtu veřejných financí přidělených danému zadavateli v aktuálním kalendářním roce. Může to být veřejná potřeba či veřejný zájem na pořízení předmětu, služby či vyplnění úkolu, a vše je hrazeno z veřejných financí.

Nejčastějšími podobami veřejných zakázek jsou: stavební práce silnic, mostů, budov nebo vodovodních a kanalizačních sítí, služeb různého druhu (např. právní služby nebo likvidace komunálního odpadu), veřejné osvětlení, nákup zbraní, IT sítě, dopravní služby, zdravotní produkty a služby (covid-19 - nevhodnější vakcíny nebo roušky - mnoho firem) Mohou to být

rovněž projekční práce pro zhotovení stavebních děl, nebo projekty jiného druhu. Specifickým, ale tradičním a velmi starým druhem veřejné soutěže je architektonická soutěž.

Veřejných zakázek je **více druhů**, které se liší způsobem zadání uveřejnění, mírou spoluúčasti a podobně.

Podle předmětu dělíme veřejné zakázky:

- a) Veřejná zakázka **na dodávky** – předmětem je pořízení věcí, zvířat nebo ovladatelných přírodních sil, pokud nejsou součástí veřejné zakázky na stavební práce. Pořízením se rozumí zejména koupě, nájem nebo pacht.
- b) Veřejná zakázka **na stavební práce** – předmětem je zhotovení stavby, poskytnutí souvisejících projektových činností, pokud jsou zadávány společně se stavebními pracemi.
- c) Veřejná zakázka **na služby** – předmětem je poskytování různých služeb.
- Dalšími druhy veřejných zakázek jsou dle zákona také koncese na stavební práce a koncese na služby.

Podle předpokládané hodnoty veřejné zakázky dělíme na:

- a) **nadlimitní** – předpokládaná hodnota odpovídá nejméně finančnímu limitu uvedenému v prováděcím předpise pro jednotlivé druhy zadavatelů
- b) **podlimitní** – nedosahují limitu nadlimitní veřejné zakázky a přesahují limit zakázky malého rozsahu
 - na dodávky a služby pod 3.873.000 Kč – zadavatel ČR
 - pod 5.944.000 Kč pro zadavatele – územní samosprávné celky
 - pod 11.915.000 Kč pro zadavatele – sektorový zadavatel nebo zakázky v oblasti obrany a bezpečnosti
 - na stavební práce pod 149.224.000 Kč pro všechny typy zadavatelů
- c) veřejné zakázky **malého rozsahu** – jejíž předpokládaná hodnota je rovna nebo nižší v případě veřejné zakázky – na dodávky nebo na služby pod 2.000.000 Kč a na stavební práce pod 6.000.000 Kč
- U těchto druhů veřejných zakázek se stanovuje tzv. režim veřejné zakázky, který se právě určí podle její předpokládané hodnoty, pokud nejde o zjednodušený režim. Zadavatel je povinen dodržet režim určený při zahájení zadávacího řízení, a to i v

případě, že by byl oprávněn použít jiný režim.

Zadáním veřejné zakázky se podle zákona rozumí uzavření úplatné smlouvy mezi zadavatelem a dodavatelem, z níž vyplývá povinnost dodavatele poskytnout dodávky, služby nebo stavební práce. Zadání je vlastně rozhodnutí zadavatele o výběru nejvhodnější nabídky a uzavření smlouvy s vybraným uchazečem. Za zadání veřejné zakázky se nepovažuje uzavření smlouvy, kterou se zakládá pracovněprávní nebo jiný obdobný vztah.

Zásady zadávání veřejných zakázek:

- Zadavatel musí dodržovat zásady transparentnosti a přiměřenosti. Ve vztahu k dodavatelům musí zadavatel dodržovat zásadu rovného zacházení a zákazu diskriminace.

Hlavní předmět veřejné zakázky:

- Veřejné zakázky, které v sobě zahrnují více druhů veřejných zakázek, se zadávají v souladu s pravidly platnými pro druh veřejné zakázky odpovídající hlavnímu předmětu této veřejné zakázky.

Zadavatelé veřejných zakázek:

- a) **veřejný zadavatel** - ČR, popř. organizační složky státu; ČNB; státní příspěvkové organizace; ÚSC nebo jeho příspěvková organizace; jiná PO, pokud byla založena nebo zřízena za účelem uspokojování potřeb veřejného zájmu nebo pokud ji jiný veřejný zadavatel převážně financuje.
- b) **FO nebo PO**, která k úhradě nadlimitní nebo podlimitní veřejné zakázky použije více než 200.000.000 Kč, nebo více než 50 % peněžních prostředků poskytnutých z rozpočtu veřejného zadavatele, rozpočtu EU, veřejného rozpočtu cizího státu (dříve tzv. dotovaný zadavatel)
- c) **sektorový zadavatel** veřejné zakázky - plynárenství, teplárenství, elektroenergetika, vodárenství

Dodavatelé veřejných zakázek:

FO nebo PO, která dodává zboží, poskytuje služby nebo provádí stavební práce.

- a) **vybraný dodavatel** – účastník zadávacího řízení, kterého zadavatel vybral k uzavření smlouvy.
- b) **elektronická aukce** – proces sloužící k hodnocení nabídek, u něhož zadavatel používá elektronické nástroje (uchazeči mohou upravovat své nabídky s ohledem na momentální stav soutěže).
- c) **účastník zadávacího řízení** (dříve uchazeč) – dodavatel, který podal nabídku v zadávacím řízení.
- d) **zájemce** – dodavatel, který podal ve stanovené době žádost o účast a byl vyzván k jednání, k podání nabídky nebo potvrzení zájmu o účast. (např. má o tuto zakázku zájem, vyžádá si dokumentaci, informace, ale nabídku nepodává.)

Kvalifikační předpoklady dodavatele

- Je nutné se prokázat: oprávněním k podnikání (výpis z obchodního rejstříku); na jeho majetek nebyl prohlášen konkurz; nemá daňové nedoplatky; nemá nedoplatky na pojistném; nebyl odsouzen za trestná související s předmětem podnikání nebo za hospodářský trestní čin.
- Dalšími předpoklady jsou např.: technické a materiální vybavení, počet odborných zaměstnanců/pracovníků, přehled zakázek, které byly úspěšně splněny!

Zadávací řízení

- Zadávací řízení upravuje procesní postup zadavatelů při zadávání veřejných zakázek. Jestliže zadavatel zadává podlimitní či nadlimitní veřejnou zakázku (nikoli zakázku malého rozsahu – zde takto postupovat nemusí!) je povinen postupovat dle příslušných ustanovení zadávání veřejných zakázek.

V současné době vymezuje tyto druhy zadávacích řízení:

a) otevřené řízení

- Zadavatel oznámí neomezenému počtu dodavatelů svůj úmysl. Oznámení otevřeného řízení je tedy výzvou neurčitému okruhu dodavatelů k podání nabídky na plnění dané veřejné zakázky. Tento typ zadávacího řízení (společně s užším řízením) může zadavatel použít kdykoliv a bez jakéhokoliv omezení - jedná se nejotevřenější typ zadávacího řízení, ačkoliv méně používaný v praxi.

b) užší řízení

- Žádost o účast může podat neomezený okruh dodavatelů, kteří splňují kvalifikační předpoklady, ve stanovené lhůtě. Zadavatel může stanovit maximální počet zájemců, jež vyzve k podání nabídky. Veřejný zadavatel je povinen vyzvat nejméně 5 zájemců, sektorový zadavatel nejméně 3 zájemce.

c) jednací řízení s uveřejněním

- Podstatou jednacího řízení s uveřejněním je, že zadavatel sjednává smluvní podmínky pouze s jedním či více dodavateli. V zásadě je jednací řízení s uveřejněním přípustné jen tehdy, pokud se zadavatel neúspěšně pokusil zadat veřejnou zakázku v otevřeném, užším či zjednodušeném podlimitním řízení nebo soutěžním dialogu.
- Jednací řízení s uveřejněním zahajuje zadavatel oznámením, které je zároveň výzvou k podání žádostí o účast v jednacím řízení s uveřejněním. Na základě tohoto oznámení zájemci podávají žádost o účast a prokazují splnění kvalifikace. Veřejný zadavatel u zakázek v oblasti obrany či bezpečnosti a sektorový zadavatel jsou oprávněni předem omezit počet zájemců. Po posouzení nabídek oznámí zadavatel písemně všem uchazečům, kteří nebyli vyloučeni, předběžný výsledek a pozve je k prvnímu jednání.

d) jednací řízení bez uveřejnění

- Tento typ jednacího řízení je v zásadě podobný jednacímu řízení s uveřejněním, pouze s tím rozdílem, že jednání o podmínkách plnění probíhá před samotným podáním nabídek. Významnějším rozdílem je však výčet podmínek, za kterých může zadavatel jednací řízení bez uveřejnění použít. Zadavatel oznamuje svůj úmysl písemnou výzvou k jednání určitému zájemci nebo omezenému počtu zájemců. Je-li jednáno s více zájemci, nesmí zadavatel sdělovat údaje týkající se návrhů jiných zájemců bez jejich předchozího souhlasu.

e) soutěžní dialog

- Tento typ zadávacího řízení je určen pro zadání zvláště složitých veřejných zakázek a v praxi se vyskytuje poměrně zřídka. Podstatou soutěžního dialogu je umožnit zadání takové veřejné zakázky, u které nemá zadavatel jasné představy o způsobu jejího plnění, a právě v rámci soutěžního dialogu hledá společně s dodavatelem (popř. s více dodavateli) vhodné řešení. Po nalezení vhodného řešení jsou zájemci vyzváni k podání nabídek a následně zadavatel vybere nejvhodnější nabídku. Veřejný zadavatel oznamuje svůj úmysl neomezenému počtu dodavatelů. Po posouzení musí vyzvat k jednání nejméně 3 zájemce. Jednání (neboli dialog) se vede s cílem najít nejvhodnější řešení pro splnění zakázky. Zadavatel není povinen jednat se všemi vyzvanými současně (informace od jiných vyzvaných zveřejní jedině s jejich souhlasem). O výsledku dialogu musí písemně informovat vyzvané zájemce a současně je vyzve k podání nabídek.

f) zjednodušené podlimitní řízení

- Je vyhrazeno pro veřejné zadavatele. Zadavatel podle vlastního uvážení zašle nejméně 5 zájemcům výzvu k podání nabídek a zároveň výzvu zveřejní, zájemci se musí prokázat kvalifikací.

g) řízení o inovačním partnerství

- Inovační partnerství zahajuje zadavatel podobným způsobem jako užší řízení a jednací řízení s uveřejněním.
- Zadavatel tedy oznamuje neomezenému okruhu osob svůj úmysl zadat veřejnou zakázku, a to prostřednictvím oznámení o zahájení zadávacího řízení. Veřejná zakázka na inovační partnerství může být na dodávky, na služby nebo i na stavební práce. Základní podmínkou pro použití inovačního partnerství je nemožnost použití již existujících dodávek, služeb či stavebních prací. Zadání inovačního partnerství tedy vyžaduje určitou inovaci nebo vývoj inovativního produktu. Inovační partnerství je určeno pro případy, kdy náklady na výzkum a vývoj jsou velmi vysoké a dodavatelé by tento výzkum a vývoj bez možnosti následných dodávek z vlastní iniciativy pravděpodobně neprováděli, anebo zadavatel poptává vývoj a výzkum k velmi specifickému produktu.

h) koncesní řízení

- Koncese jsou úplatné smlouvy, jejichž prostřednictvím jeden nebo více zadavatelů svěřuje jednomu nebo více hospodářským subjektům provedení stavebních prací nebo poskytování a řízení služeb. Základní odlišnost koncese od ostatních druhů veřejných

zakázek spočívá zejména v přenosu rizik na dodavatele (zákon rozlišuje dva druhy koncesí – na stavební práce a na služby – viz výše). Zadavatel zahajuje koncesní řízení odesláním oznámení o zahájení zadávacího řízení k uveřejnění, kterým vyzývá neomezený počet dodavatelů k podání žádosti o účast. Koncesní řízení může probíhat ve více fázích. Pokud nabídky nejsou zadavatelem vyžadovány v oznámení o zahájení zadávacího řízení, může zadavatel vyzvat účastníky zadávacího řízení k jejich podání výzvou.

ch) řízení pro zadání veřejné zakázky ve zjednodušeném režimu

- Zjednodušeným režimem se rozumí specifický druh zadávacího řízení umožňující zadávání definovaného okruhu služeb. Zjednodušený režim bude možné použít pro zadávání zejména služeb: v oblasti zdravotní péče a sociální péče, právní služby, služby související s vězením, služby v oblasti veřejné bezpečnosti a záchranné služby, ale i např. hotelové a restaurační služby či poštovní služby.

Zadávací podmínky v rámci zadávacího řízení:

- Zadávací podmínky nesmí být stanoveny tak, aby určitým dodavatelům bezdůvodně přímo nebo nepřímo zaručovaly konkurenční výhodu nebo vytvářely bezdůvodné překážky hospodářské soutěže. Zadávací podmínky zadavatel uvede v zadávací dokumentaci nebo je sdělí účastníkům zadávacího řízení při jednání.
- Zadávací podmínky zadavatel stanoví a poskytne dodavatelům v podrobnostech nezbytných pro účast dodavatele v zadávacím řízení. Zadavatel je oprávněn stanovit lhůty potřebné k průběhu zadávacího řízení. Délka lhůt musí být stanovena tak, aby byla zajištěna přiměřená doba pro vyžadované úkony dodavatelů.
- Je-li to vhodné, může zadavatel umožnit prohlídku místa plnění. Zadávací podmínky mohou být po zahájení zadávacího řízení změněny nebo doplněny, pouze stanoví-li tak zákon.

Podmínky účasti v zadávacím řízení:

Podmínky účasti v zadávacím řízení může zadavatel stanovit jako:

- a) podmínky kvalifikace,

- b) technické podmínky,
- c) zvláštní podmínky plnění veřejné zakázky (např. v oblasti vlivu předmětu veřejné zakázky na životní prostředí).

Zadavatel může stanovit požadavky na obsah, formu nebo způsob podání žádostí či nabídek. Zadavatel nesmí jako podmínku účasti v zadávacím řízení požadovat určitou právní formu dodavatele (s. r. o., a. s.)

Průběh zadávacího řízení:

Zadavatel postupuje v zadávacím řízení podle pravidel stanovených zákonem a je přitom povinen dodržet stanovené zadávací podmínky. V průběhu zadávacího řízení zadavatel vybírá z účastníků zadávacího řízení vybraného dodavatele na základě:

- posouzení splnění podmínek účasti v zadávacím řízení,
- hodnocení nabídek.

Zadavatel může provést posouzení splnění podmínek účasti v zadávacím řízení před hodnocením nabídek nebo až po hodnocení nabídek.

Průběh soutěže:

a) pro otevírání obálek jmenuje veřejný zadavatel nejméně 3 člennou komisi

- Obálky se otevírají po uplynutí lhůty pro podání nabídek a musí být otevřeny ve lhůtě určené zadavatelem (nejpozději do 30 dnů po uplynutí lhůty pro podání nabídek). Zadavatel vyrozumí písemně uchazeče o termínu otevírání obálek nejméně 5 pracovních dnů předem. Komise otevírá obálky podle pořadového čísla a kontroluje úplnost nabídky podle podmínek soutěže. O otevírání obálek musí být sepsán protokol. Otevírání obálek se mají právo, kromě zadavatele, účastnit: uchazeči; zástupci orgánu dohledu; zástupci ministerstva financí; zástupci orgánu, z jehož rozpočtu se provádí úhrada veřejné zakázky.

b) pro posouzení a hodnocení nabídek ustanovuje veřejný zadavatel hodnotící komisi, která musí mít alespoň 5 členů (u zakázek přes 200 mil. 7 členů, nad 500 mil. 9 členů).

- Členem musí být zástupce zadavatele a nejméně $\frac{1}{3}$ musí splňovat odbornost podle typu zakázky. Komise posoudí nabídky, navrhne vyřazení těch, které nevyhovují požadavkům a sestaví jejich pořadí. O posouzení a hodnocení vyhotoví zprávu.
- Způsoby hodnocení: podle výše nabídkové ceny a podle ekonomické vhodnosti (doba plnění, jakost, technika, provozní náklady, ekologické parametry, cena). Členové komisí nesmí být ve vztahu k veřejné zakázce ani k uchazečům - jednalo by se o podjatost. O své nepodjatosti sepisují čestné prohlášení.

c) výběr nejvhodnější nabídky oznámí zadavatel do 5 pracovních od rozhodnutí všem vybraným uchazečům.

- Proti rozhodnutí se nelze odvolat, je přípustné jen podat námitky (do 15 dnů). Po uplynutí lhůty na podání námitek uzavře zadavatel s uchazečem, jehož nabídka byla posouzena jako nejvhodnější, smlouvu.

Komise a přizvání odborníci

- Zadavatel může k provádění úkonů pověřit komisi. Úkony komise se považují za úkony zadavatele.
- U veřejných zakázek s předpokládanou hodnotou vyšší než 300.000.000 Kč zadavatel zajistí, aby hodnocení nabídek provedla komise, která má minimálně 5 členů, z nichž většina má příslušnou odbornost ve vztahu k předmětu veřejné zakázky. Zadavatel může pro své rozhodování použít i vyjádření přizvaných odborníků.

Smluvní zastoupení zadavatele

- Zadavatel se může při provádění úkonů podle tohoto zákona souvisejících se zadávacím řízením nechat smluvně zastoupit jinou osobou. Tím není dotčena jeho odpovědnost za dodržení pravidel stanovených zákonem. Zástupce však nesmí provést: výběr dodavatele; vyloučit účastníka zadávacího řízení; zrušit zadávací řízení; rozhodnout o námitkách.

Vyloučení účastníka zadávacího řízení

- Zadavatel může vyloučit účastníka zadávacího řízení pouze z důvodů stanovených zákonem, a to kdykoliv v průběhu zadávacího řízení!
- Důvodem pro vyloučení účastníka může být např.:
- Pokud nabídka účastníka zadávacího řízení obsahuje mimořádně nízkou nabídkovou cenu, která nebyla účastníkem zadávacího řízení zdůvodněna.
- Pokud se prokáže, že se účastník zadávacího řízení dopustil v posledních 3 letech od zahájení zadávacího řízení závažných nebo dlouhodobých pochybení při plnění dřívějšího smluvního vztahu se zadavatelem zadávané veřejné zakázky.

Oznámení o výběru

- Všem účastníkům zadávacího řízení zadavatel odešle oznámení o výběru, ve kterém uvede identifikační údaje vybraného dodavatele a odůvodnění výběru.

Ukončení zadávacího řízení

- Zadávací řízení je ukončeno uzavřením smlouvy (rámcové dohody) nebo v případě zrušení zadávacího řízení.
- Smlouva nebo rámcová dohoda musí odpovídat zadávacím podmínkám a nabídce vybraného dodavatele a musí být uzavřena písemně.

Důvody zrušení zadávacího řízení

- Zadavatel zruší zadávací řízení, pokud po uplynutí lhůty pro podání žádostí o účast, předběžných nabídek nebo nabídek v zadávacím řízení není žádný účastník zadávacího řízení. Zadavatel může zrušit zadávací řízení i z jiných důvodů, které stanoví zákon (např. zadavatel neobdržel dotaci, z níž měla být veřejná zakázka zcela nebo částečně uhrazena)

Ochrana proti nesprávnému postupu zadavatele

Podání námitek

- Námitky může podat dodavatel, kterému postupem zadavatele souvisejícím se zadáváním veřejné zakázky, včetně koncese, hrozí nebo vznikla újma. Takový dodavatel, který podá námitku(y) je tzv. stěžovatel.

Námitky se podávají písemně a lze je podat proti:

- všem úkonům nebo opomenutím zadavatele v zadávacím řízení
- volbě druhu zadávacího řízení nebo režimu veřejné zakázky
- proti postupu zadavatele, který směřuje k zadání veřejné zakázky mimo zadávací řízení v rozporu se zákonem.
- Není-li uvedeno jinak, musí být námitky doručeny zadavateli do 15 dnů ode dne, kdy se stěžovatel dozvěděl o domnělém porušení tohoto zákona zadavatelem.
- Účastník zadávacího řízení se může písemně vzdát práva podat námitky zadavateli.

Dohled nad dodržováním zákona - vykonává Úřad pro ochranu hospodářské soutěže (ÚOHS)

Tento dohled zahrnuje:

- a) přezkoumávání dodržování zákonů
- b) vydává předběžná opatření
- c) projednává přestupky, uděluje sankce

Zakázané dohody

Kartelové dohody

- Kartel = forma obchodní dohody mezi soutěžiteli, která narušuje hospodářskou soutěž. Cílem kartelu je omezení, nebo vyloučení konkurence a maximalizace zisku celého odvětví. V ČR jsou tyto dohody zakázané a neplatné, pokud zvláštní zákon nestanoví jinak nebo pokud výjimku z takového zákazu nepovolí úřad pro Úřad pro ochranu hospodářské soutěže (ÚOHS).

- Nejznámějším příkladem kartelových dohod jsou dohody o přímém určení cen. Občan v takovýchto případech nemá možnost nakupovat za konkurenční ceny. Zpravidla dochází k nárůstu cen, které by za situace normálního fungování soutěže byly daleko nižší.
- Neméně závažné jsou také dohody o rozdělení trhu. Firmy si přirozeně nekonkurují, trh se nevyvíjí a stagnuje. Noví soutěžitelé pak mají velké problémy se na trhu umístit. Kartelové dohody uzavírají soutěžitelé s cílem omezit soutěž, rozdělit si a ovládnout trh. Mají jim zajistit pravidelný zisk bez rizika, že se na trhu objeví konkurent, který by je vlastní aktivitou a lepší nabídkou služeb mohl ohrozit. Vzhledem k tomu, že však obvykle potírají stimuly k provádění inovací nebo snižování nákladů, mohou být pro své jednotlivé členy postupně spíše svěřací kazajkou dalšího vývoje a růstu.
- Právě pro tyto situace vytvořily antimonopolní úřady tzv. **leniency program**. Příslušná firma má možnost informovat ÚOHS o existenci kartelové dohody, a pokud úřadu poskytuje zcela nové informace, má vysokou šanci, že v následném správním řízení vyvázne bez pokuty. V českém prostředí tohoto programu jako první účinně využil jeden z výrobců energetických nápojů, kterému hrozila za zakázanou smlouvu o výhradním prodeji až dvacetimilionová pokuta.
- Zakázané ovšem nejsou pouze dohody o rozdělení trhu nebo přímém určení cen. Kartelové dohody jsou velice promyšlené a propracované, a případy, kdy pracovníci ÚOHS získají dokument o jejich uzavření s podpisy všech účastníků, jsou raritou. Zakázané je také například jednání ve vzájemné shodě nebo dohoda o výměně informací. Soutěžitelé se mají totiž chovat na trhu navzájem nezávisle a nesmí své jednání koordinovat. Porušení zákona se tak v minulosti dopustili například prodejci automobilových benzínů, kteří vzájemně koordinovali růst cen benzínu Natural 95 nebo šest stavebních spořitelén, které si mezi sebou vyměňovaly pravidelně citlivé údaje.
- Některé kartely jsou vládami podporované, nebo přímo chráněné. Jejich účelem je udržení stability trhu, nebo zajištění odbytu například zemědělských výrobků. Příkladem takového legálního kartelu je Organizace zemí vyvážejících ropu.

Druhy kartelů: V ČR jsou kartelové dohody podle zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, děleny takto:

- **a) dohody o určení cen** – nejčastěji se jedná o situaci, kdy si firmy stanoví prodejní nebo nákupní ceny, tím je narušeno přirozené konkurenční prostředí, znevýhodněny jsou nezúčastněné firmy a především spotřebitelé (viz výše).
- **b) restriční nebo kontrolní kartely** – zahrnuje dohody o omezení nebo kontrole výroby, odbytu, výzkumu a vývoje nebo investic. Omezování výroby nebo odbytu se typicky projevuje jako dohoda o kvótách výroby nebo odbytu. V důsledku regulace

výroby se přestává nabídka chovat závisle na poptávce a je tedy uměle limitována, čímž dochází k deformaci soutěžního prostředí.

- **c) dohody o rozdělení trh (segmentační kartely)** – jedná se o dohody rozdělující trh podle určitých hledisek. Může se jednat o rozdělení zákazníků podle určitých kritérií, nebo o rozdělení trhu podle lokality. Firma pak na své části trhu získává monopolní postavení (viz výše).
- **d) junktimační kartely** – tento typ kartelů je v zákoně popsán jako dohody o tom, že uzavření smlouvy bude vázáno na přijetí nějakého dalšího plnění. Jde o případy, kdy neexistuje žádná souvislost mezi tímto plněním a předmětem smlouvy a z žádných obchodních zvyklostí ani ze zásad poctivého obchodního styku nevyplývá, že by se tato dvě plnění měla poskytovat současně. Odběratel je pak nucen odebírat i takové zboží, o které neměl zájem a kterým mu jsou zbytečně navyšovány náklady.
- **e) diskriminace soutěžitelů** – jedná se o dohodu, která určuje uplatňování odlišných podmínek pro různé soutěžitele.
- **f) bojkoty** – v této situaci se účastníci kartelů dohodnou, že nebudou spolupracovat s konkurenty, kteří se dohody neúčastní.
- **g) bid-rigging (smluvená nabídka)** – je dalším typem kartelové dohody, avšak nezmiňovaným v tomto zákoně. Jedná se o dohodu mezi uchazeči o veřejnou zakázku, kteří úmyslně nepodávají konkurenční nabídky. Důsledkem je poškození zadavatele veřejné zakázky. Jedná se tedy o zakázanou dohodu o ovlivňování nabídek mezi uchazeči o zakázku. Je to speciální typ zakázaných dohod, který je na pomezí soutěžního práva a legislativy veřejných zakázek. Uchazeči o zakázku se před podáním nabídek dohodnou, že nebudou postupovat samostatně a konkurovat si, nýbrž podají vzájemně sladěné nabídky, které zvýší cenu či sníží kvalitu poptávaného zboží či služeb. Cílem je dosáhnout výhodnějších podmínek pro vítěze zadávacího řízení.
Bid-rigging zpravidla zahrnuje jak prvky cenových dohod, tak dohod o rozdělení trhu, což jsou dva nejzávažnější typy porušení soutěžního práva. Tyto dohody mají přímý negativní dopad na veřejné rozpočty.

Zneužití dominantního postavení

- V ČR stejně jako v dalších zemích existují trhy s takzvanými přirozenými monopoly. Jedná se především o síťová odvětví. Není totiž výnosné, aby existovaly například dvě paralelní sítě, které dodávají do domu elektřinu, plyn nebo teplo. Firmy s dominantním nebo dokonce monopolním postavením pak mají na trhu natolik silnou pozici, která jim dovoluje chovat se na svých konkurentech, ale i dodavatelích a odběratelích do značné míry nezávisle. Situaci na trhu pak obvykle kontroluje a koriguje příslušný odvětvový

regulátor a také antimonopolní úřad. Zákon o ochraně hospodářské soutěže je přitom přísnější na soutěžitele v dominantním postavení než na jejich konkurenty, jejichž pozice na trhu je ne tolik významná nebo důležitá. Nepovoluje jim proto chování, které naopak malá firma může konat zcela bezrestně. Kdyby tomu totiž bylo naopak, velice pravděpodobně by dominantní hráč postupně upevňoval svoji pozici a následně by zvyšoval ceny svých výrobků, což by mělo negativní vliv na soutěž i ceny pro spotřebitele.

- *Příkladem je situace na trhu s plynem v ČR, kde existuje prakticky pouze jediný dodavatel této strategické suroviny. Plynárenský sektor přitom není šetřen zdaleka poprvé. V roce 2000 ÚOHS konstatoval, že jeden z regionálních distributorů plynu zneužil svého dominantního postavení, když neoprávněně vybíral od svých zákazníků poplatky za osazení plynoměru. Pokutovaná společnost byla nakonec nucena závadný stav napravit a neoprávněně vybrané peníze vrátit. Svým zákazníkům se také omluvila.*
- Velice časté je rovněž porušování zákona ze strany dominantních telekomunikačních operátorů, kteří používají i nezákonné prostředky k tomu, aby si své dominantní postavení na trhu udrželi. *Poskytovány byly například balíčky služeb s volnými minutami, takže zákazník nevěděl, kdy tuto výhodnou nabídku již vyčerpal a dále volal raději přes dominantního operátora, ač by mu konkurence zajistila za tato volání výhodnější cenu.*
- Zakázány jsou také tzv. věrnostní rabaty, kterými soutěžitel v dominantním postavení zvýhodňuje jedny klienty před druhými. Ti s méně výhodnou smlouvou jsou pak v konečném důsledku jednáním dominantanta poškozováni, protože za stejný objem služeb musí vynaložit větší objem finančních prostředků.

Fúze

- Fúze firem jsou v hospodářské soutěži běžným jevem. Větší hráči skupují menší s cílem získat na trhu ještě vlivnější postavení.
- Antimonopolní úřady proto posuzují ty největší fúze, ke kterým na jednotlivých trzích dochází. Tam, kde by v důsledku zamýšleného spojení mohlo dojít k narušení hospodářské soutěže, jsou přijímány závazky ze strany fúzujících firem. Teprve až potom je fúze povolena. Jen zcela ojediněle je navrhované spojení zakázáno.
- ÚOHS také zaznamenal případy, kdy soutěžitelé, kterým spojení nebylo povoleno, požádali o souhlas s fúzí znovu. Pokud mezitím došlo ke změnám na trhu, mají přitom šanci se svým návrhem uspět. *ÚOHS tak například začátkem roku 2006 povolil spojení dvou největších firem na pekárenském trhu v ČR, ač toto spojení v minulosti zakázal. V novém správním řízení byl mj. zohledněn fakt, že spojením vzniklý subjekt již nebude, na rozdíl od svých konkurentů, z pohledu k přístupu k surovinám soběstačný a bude si je*

muset zajišťovat dodávkami. Jeden z fúzujících subjektů totiž v průběhu roku 2005 odprodal své majetkové podíly na trzích mlýnských výrobků. I tak vznikl na trhu subjekt s vedoucím postavením, podíly konkurence však nevykazují výraznější odstup.

- Smyslem ochrany hospodářské soutěže v oblasti fúzí není mařit podnikatelské plány firem, ale zasahovat pouze tehdy, když je navrhované spojení způsobilé narušit soutěž na trhu.

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže (ÚOHS)

- ÚOHS je ústředním orgánem státní správy ČR s pravomocemi v oblasti: ochrany hospodářské soutěže; dohledu nad zadáváním veřejných zakázek; monitoringu a koordinace veřejné podpory; kontroly zneužití významné tržní síly; vykonává působnost vyplývající ze zák. č. 284/2009 Sb., o platebním styku.
- ÚOHS je ústředním orgánem státní správy, který je zcela nezávislý ve své rozhodovací činnosti. Sídlí v Brně. Působnost Úřadu je vymezena zákonem č. 273/1996 Sb., o působnosti Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže. V jeho čele je předseda, kterého jmenuje na návrh vlády prezident republiky. Funkční období předsedy je 6 let a nikdo nemůže být jmenován do této funkce na více jak 2 funkční období. Předseda Úřadu nesmí být členem žádné politické strany/hnutí. Současným předsedou Úřadu je od roku 2020 **JUDr. PhDr. Petr Mlsna, Ph.D.**
- Vzhledem k novele zákona o veřejných zakázkách, která je v souladu se snahou vlády o maximální transparentnost zadávání veřejných zakázek byl v průběhu roku 2012 výrazně navýšen počet zaměstnanců, a to až za hranici 200 pracovníků. Většinu tvoří právníci a ekonomové.
- ÚOHS zveřejňuje všechna pravomocná rozhodnutí ve Sbírkách rozhodnutí a na internetových stránkách. Dále jsou pravidelně pořádány semináře, vydávány tiskové zprávy, informační listy. Tento úřad je po právní stránce pod dohledem správního soudnictví, v případě, že jeho úkony vyvolají pochybnosti a někdo z oprávněných účastníků se obrátí na soud. Tematiku veřejných zakázek neformálně a obecně kontrolují některé nezávislé subjekty jako Transparency International, Růžový panter.

Veřejné zakázky vs. ÚOHS

- Cílem dohledu nad zadáváním veřejných zakázek je hospodárné využívání veřejných prostředků při respektování pravidel soutěže. Dohled nad touto oblastí vykonává ÚOHS

od roku 1995. Zadávání veřejných zakázek v ČR je obdobně jako v ostatních zemích velice sledovaná oblast, neboť jejich prostřednictvím prochází značná část veřejných prostředků a veřejnost má pochopitelně zájem na tom, aby tyto prostředky byly vynakládány účelně a hospodárně.

- Cílem ÚOHS je dosáhnout zejména prostřednictvím rozhodovací činnosti takové praxe, která by zabezpečovala volnou a svobodnou soutěž mezi dodavateli zakázek a současně provedení výběru nejvhodnější nabídky, a to způsobem bez diskriminace uchazečů. Konečným cílem je úspora veřejných finančních prostředků. Zadavatelé by k jednotlivým tendrům (= veřejná nabídková soutěž, výzva) měli přistupovat odpovědně a minimalizovat by se měly především případy zjevného obcházení zákona o veřejných zakázkách. Jde zejména o situace, kdy zadavatel, ať již úmyslně nebo z nedbalosti, zadá např. veřejnou zakázku v objemu mnoha milionů Kč bez výběrového řízení přímo jedné firmě, aniž by využil výhod soutěžního prostředí a konkurenčních nabídek. Základními prvky soutěže o zakázku, které je povinen zadavatel zajistit, je přitom přehlednost výběrového řízení. Když ÚOHS zjistí porušení zákona, může zvolit tzv. **nápravná opatření**, tedy například vrátit některého z neoprávněně zadavatelem vyloučených uchazečů do hry nebo například zrušit celé zadání veřejné zakázky. Pokud je v době, kdy ÚOHS získá indicie o porušení zákona zakázka již realizována, nemůže již ukládat opatření k nápravě, ale pouze **pokuty**.
- Zvláštní kategorií, která souvisí s veřejnými zakázkami i hospodářskou soutěží, jsou kartelové dohody jednotlivých uchazečů. Ti se například mezi sebou domluví, která z firem podá nejnížší cenovou nabídku, aby tendr mohla vyhrát, a v tom příštím si své pořadí prohodí. Nabídky však shodně předraží a zadavatel je tak nucen za realizaci zaplatit mnohem více, než kdyby si vítěze mohl vybrat na základě férové soutěže z plně konkurenčních nabídek.

Veřejná podpora

- Kontrola zákonných pravidel pro poskytování veřejné podpory má za cíl minimalizaci nedůvodných zvýhodnění účastníků trhu či odvětví výroby v hospodářské soutěži na úkor ostatních subjektů.
- Tento postup směřuje k zachování či nastavení zdravých tržních podmínek a efektivní hospodářské soutěži. Individuální zvýhodňování některých firem totiž nevede k zajištění dlouhodobé prosperity a hospodářského růstu a v jeho důsledku se může stát, že soutěžitelé, kteří neobdrželi veřejnou podporu, se dostanou do nepřekonatelných obtíží a budou nuceni trh opustit. Z tohoto důvodu existuje obecný zákaz veřejných podpor a slučitelnost jejich poskytnutí je vázána pouze na mimořádné situace.

- ÚOHS rozhodoval o slučitelnosti veřejných podpor poskytovaných ČR s komunitárním právem celkem 4 roky, a to do 1. 5. 2004. Od vstupu naší země do EU převzala rozhodovací pravomoc Evropská komise. ÚOHS nadále funguje jako monitorovací, koordinační a poradenský orgán, který radí poskytovatelům státní pomoci, jak v jednotlivých případech postupovat.

Prevence a postup úřadu

- Cílem činnosti Úřadu je zejména prevence namísto útisku nebo vytváření nátlaku. Pokuty jsou ukládány v případě nejzávažnějších porušení zákona o ochraně hospodářské soutěže. ÚOHS často varuje významné soutěžitele před jejich možným protisoutěžním jednáním. Některé prohřešky jsou také řešeny ještě ve stadiu šetření. V případě zahájení správního řízení mají soutěžitelé dále možnost přijmout závazky, které vedou k odstranění protisoutěžního stavu. Teprve pokud ani tento postup nepomáhá, přichází na řadu možnost vysoké sankce, která může dosáhnout až 10 % z čistého ročního obrátu. Řízení u ÚOHS jsou dvoustupňová. V první instanci rozhoduje příslušný ředitel. V případě podaného rozkladu vydává konečný verdikt předseda ÚOHS. Ten rozhoduje na základě návrhu rozkladové komise, jež je jeho poradním orgánem. Většinu této komise tvoří odborníci, kteří nejsou zaměstnanci ÚOHS. Soutěžitelé mohou proti pravomocnému rozhodnutí ÚOHS podat žalobu k soudu – instance jsou následující: Krajský soud v Brně, Nejvyšší správní soud, ústavní soud. Jednotliví soutěžitelé se také mohou na soudy obrátit se žalobou týkající se vymáhání náhrady škody způsobené protisoutěžním jednáním jejich konkurenta. Jako podklad k podání žaloby jim obvykle slouží pravomocné rozhodnutí antimonopolního úřadu.

Správní řízení

- Ve správním řízení Úřad rozhoduje o tom, zda zadavatel při zadávání veřejné zakázky postupoval v souladu se zákonem. Průběh správního řízení, pokud není zákonem o veřejných zakázkách či koncesních smlouvách stanoveno jinak, se řídí zákonem č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů. Správní řízení je zahájeno na návrh dodavatele nebo z moci úřední. Proti prvostupňovému rozhodnutí Úřadu je možno podat **rozklad**, o kterém rozhoduje předseda Úřadu.

Podněty

- Na základě podnětů FO či PO (např. občané, Policie ČR, ministerstva) Úřad přezkoumává dokumentace o veřejných zakázkách. Pokud získá pochybnosti o zákonnosti úkonů zadavatele, zahajuje správní řízení z moci úřední (viz výše). Pokud pochybnosti neshledá, sděluje své závěry (výsledek šetření) pisateli podnětu i zadavateli.

Kontroly

- Úřad je oprávněn rovněž provádět kontroly podle zákona č. 552/1991 Sb., o státní kontrole, ve znění pozdějších předpisů. Kontroly jsou prováděny většinou na základě plánu kontrolní činnosti. Kontrolované subjekty jsou vybírány na základě poznatků Úřadu získaných zejména při vedení správní řízení nebo šetření podnětů. O výsledku kontroly je zpracován kontrolní protokol. V případě zjištění nedostatků je zahájeno správní řízení. Výsledek kontroly – vydání rozhodnutí.

Dotazy

- ÚOHS poskytuje zadavatelům i dodavatelům podporu mj. i formou odpovědí na dotazy. Byť Úřad není ze zákona povinen odpovídat na dotazy, považuje poskytování výkladových stanovisek za prospěšné a důležité v rámci prevence porušování zákona.

Z fungující soutěže profituje občan

- Soutěž mezi firmami je základním mechanismem tržní ekonomiky a podporuje inovaci, omezuje výrobní náklady a zvyšuje výkonnost celého hospodářství. Pouze firmy stimulované konkurencí nabízejí výrobky a služby, které jsou konkurenceschopné z hlediska ceny a kvality. Soutěž má velký význam zejména pro spotřebitele, neboť silná konkurence mu umožňuje výběr ze širšího sortimentu zboží za nižší ceny. Je tak jednoduchou, ale velmi účinnou zárukou optimálního stavu z hlediska kvality i ceny výrobků a služeb. Efektivní hospodářská soutěž je klíčovým motorem pro generování konkurenceschopnosti a ekonomického růstu. Efektivní je zejména tehdy, když je trh tvořen na sobě navzájem nezávislými firmami, které jsou vystaveny konkurenčnímu

tlaku. Aby byla zajištěna schopnost dodavatelů vyvíjet tento tlak, vymezuje soutěžní právo zakázané praktiky, které jsou způsobilé soutěž omezit. Proti takovýmto praktikám pak zasahuje antimonopolní úřad s primárním cílem odstranit jejich negativní vliv na soutěž.